

Andrzej Dziuba

"Documentos de la Conferencia del Episcopado Dominicano , T. 1. 1955-1990; T. 2. 1991-1997; T. 3. 1998-2006, Red. Ramon Benito Angeles Fernandez i inni. - Santo Domingo, 2007 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 54/1-2, 443-446

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Conferencia del Episcopado Dominicano, *Documentos de la Conferencia del Episcopado Dominicano*, t. 1 1955-1990; t. 2. 1991-1997; t. 3. 1998-2006, Redacion Ramon Benito Angeles Fernandez i inni, Santo Domingo, Republica Dominicana 2007 (faktycznie kwiecień 2008). ss. XXXIV + 736 + XXVIII + (pomyłony początek numeracji) 351 + XXIV + 426.

Publikacja tekstów źródłowych jest szczególnym wyrazem dużej odpowiedzialności za aktualne działania, które zawsze mają jakieś odniesienia do przeszłości. Każdy wytworzony dokument jakoby automatycznie staje się źródłem i prawem czasu staje się historią. W przyszłości szczególnie ważnym jest odpowiedź na pytanie o dostępność do niego i możliwość korzystania. W tę świadomość wpisuje się także Kościół w wielu krajach będąc szczególnie zatroskanym o archiwa i archiwalia.

Oto Konferencja Episkopatu Dominikany udostępniła trzy tomy wydanych przez siebie w latach 1955-2006 dokumentów. Jest to monumentalna edycja, która w tomie pierwszym i drugim jest już reedycją z lat 1990 i 1998.

Każdy tom otwiera informacja o sponsorze wydania Banco de Reservas de la Republica Dominicana. Następnie podano aktualny w 2006 roku skład Konferencji Episkopatu Dominikany (KED). Zamieszczono także krótkie podziękowanie dla Banco de Reservas za sfinansowanie wydania dzieła. Z tej racji nie może ono być sprzedawane i traktowane jest jako element działalności kulturalnej.

W ramach numeracji rzymskiej w każdym tomie zamieszczono spis treści, prezentację ks. Ramon Benito Angeles Fernandez, sekretarza generalnego KED i Daniel Toribio, administratora generalnego Banreservas. W tomie pierwszym i drugim zamieszczono jeszcze prezentację do pierwszego wydania każdego z tych tomów pióra Francisco Jose Arnaiz SJ, ówczesnego Sekretarza generalnego KED, a późniejszego biskupa pomocniczego Santo Domingo.

Tom pierwszy zawiera 114 tekstów, drugi 32, a trzeci 44, a zatem w sumie 190 tekstów. Są to listy pasterskie, orędzia, refleksje, deklaracje, noty, dekryty, adhortacje, homilie czy komunikaty oraz posiadające jeszcze inne tytuły czy określenia. Generalnie listy pasterskie mają charakter wyjaśniający; orędzia upominający, a noty objaśniający. Czasem są zarządzenia, np. odczytania tekstu podczas wszystkich Mszy św. niedzielnych (t. 1, s. 436). Są niekiedy komunikaty o posiedzeniach plenarnych (t. 1, s. 471).

Każdy z tomów zaopatrzony jest w dość obszerny indeks nazwisk, miejscowości i rzeczowy opracowany przez Ignacio Hernandez Valera. Są one niezwykle przydat-

nym narzędziem w lekturze oraz korzystaniu z tego zbioru; zwłaszcza poszukiwania szczegółowych kwestii czy innych danych. Zauważa się jednak, że w indeksie rzeczowym nie zawsze występują te same określenia, a niekiedy zostały bardziej rozczłonkowane czy uszczegółowione. Nie zawsze są one precyzyjne co do wskazanych stron. Są też braki w stosunku do tekstów, np. Franciszek de Vitoria (t., 3 s. 342).

Prezentowana edycja zawierająca kompletny zestaw nauczania Konferencji Episkopatu Dominikany jest niezwykłą publikacją źródłową. Oczywiście jest to zbiór według nieprecyzyjnych kryteriów. Nie mniej publikacja ta budzi tym większe uznanie, że wydała ją tak niewielka Konferencja Episkopatu. Świadczy to o znakomitej świadomości Sekretariatu Konferencji co do rangi tego typu wydań.

We wszystkich dokumentach, niezależnie od ich charakteru, wybrzmiewa wielka troska o rozwój posługi ewangelizacyjnej tamtejszego Kościoła, przy jednoczesnej promocji problematyki ludzkiej oraz integralnego rozwoju kultury, zdrowia, edukacji i innych dziedzin życia Dominikańczyków. Poszczególne dokumenty odzwierciedlają aktualne sytuacje, ich dynamikę i rozwój, a czasem i napięcia..

Nauczanie Konferencji miało zawsze szeroki oddźwięk w społeczeństwie, czego wyraźnie świadomi są autorzy poszczególnych dokumentów. Obok wielu okazji szczególnie uroczyste są listy z okazji Święta Matki Bożej La Altagracia z Higüey, protektorki Republiki Dominikańskiej oraz Dnia Niepodległości. Teksty Episkopatu dotyczą nie tylko bardzo różnych zagadnień ściśle kościelnych ale także i wielu problemów odnoszących się do codziennego życia, tak w wymiarze osobowym jak i społecznym.

Jeśli w dokumentach wybrzmiewa problematyka polityczna, a jest to stosunkowo często, to zawsze jest ona widziana jako teologiczno-polityczna lub etyczno-polityczna. Biskupi zatem, zgodnie z nauczaniem społecznym Kościoła, zdecydowanie odcinają się od zaangażowania w tej płaszczyźnie, przed czym także przestrzegają kapłanów (t. 1, s. 101). W praktyce życia społecznego chodzi zatem o harmonijne i owocne współzycie i współpracę, a wynika to z ewangelicznego przesłania „miłuj bliźniego jak siebie samego”, choć nie można jednocześnie pomijać „miłuj Boga z całego serca...” (por. Mt 22,37-39).

Trzy okresy odpowiadające poszczególnym tomom to nie przypadek. Okresom tym bowiem odpowiadają specyficzne momenty w dziejach Republiki Dominikańskiej. Stosownie do okoliczności wzmacniano wartości moralne, duchowe, społeczne i ludzkie. Wymownym jest zauważenie niebezpieczeństwa komunizmu (t. 1, s. 85-88, 101-105). Problem ten wpisuje się w wielorakie działania tej ideologii, które zazwyczaj były bardzo misteryjne, choć z innej strony zdolne także do zbrojnych działań.

Mimo zróżnicowanej tematyki, a niekiedy i akcentów wszystkie dokumenty mają zawsze charakter duszpasterski i redagowane są według zasad metodologii pasterskiej. Dotykanie aktualnych problemów, zawsze ma wychylenie ku przyszłości, widzianej

jako ewangelizacyjna posługa Kościoła. Jako roztropni pasterze biskupi dominikańscy są niezwykle biblijni w swym oglądzie rzeczywistości boskiej i ludzkiej..

Dokumenty mocno podkreślają, iż Dominikana jest krajem katolickim, jest jednak w pełni pluralistyczna, a to nie może pomniejszać pełni praw Kościoła katolickiego do swobodnego propagowania swego nauczania o świecie, społeczeństwie i osobie ludzkiej. Z innej strony, mając na względzie m.in. różne doświadczenia wewnątrzkościelne, biskupi przypominają, że pominięcie w tym nauczaniu elementów nadprzyrodzonych jest zaprzeczeniem wiary katolickiej. To jest dotknięcie drażliwe problemu, jakże żywego zwłaszcza w krajach latynoskich i na Karaibach.

Warto, trochę jako pewną ciekawostkę, zauważyć jedyny akcent związany ze sprawami polskimi „Polonia Amerykańska” (t. 1, s. 368). Są jednak w dokumentach także ciekawe wątki europejskie. Generalnie dokumenty podpisują wszyscy biskupi, także emerytowani. Są jednak także teksty wydane przez Radę stałą, różne komisje i inne organa Konferencji, a także poszczególnych biskupów. Szkoda, że niektóre dokumenty nie mają dat jedynie zostały zakwalifikowane w ramach lat (t. 1, s. 361, 367), a czasem brak autorów czy podpisu (t. 1, s. 105, 197).

Ciekawym problemem dla wyspy jest jej podział na dwa państwa. Jest to, przynajmniej w opinii jej mieszkańców problem zamknięty. Nie mniej Episkopat Dominikany stosunkowo często dywaguje nad problematyką emigrantów haitańskich, tak legalnych jak i zwłaszcza nielegalnych. Jest to bowiem zagadnienie wielopłaszczyznowe, a w tym i duszpasterskie. Mieszają się tutaj sprawy wielu nadużyć, korupcji i przemocy, a zwłaszcza negacji praw człowieka. Wydaje się, że po ostatnim trzęsieniu ziemi na Haiti kwestia ta stała się jeszcze bardziej napięta, choć jakby nieco oddaliła się ze sfery czysto politycznej czy państwowej, a bardziej weszła w sferę humanitarną.

Wymowną sprawą jest czas rządów dyktatorskich. W tym kontekście wymowną jest korespondencja dotycząca prezydenta Rafael Leonidas Trujillo Molina, a więc list Episkopatu do niego oraz list jego następcy do Konferencji w związku z próbą nadania mu pośmiertnie tytułu „Dobroczyńca Kościoła” (t. 1, s. 57-65). Spotkało się to z odmową, ale nie mniej jest to wymowny znak specyficznych relacji Kościół – Państwo w czasach tego prezydenta. Nieco inne, ale w jakimś sensie zbliżone problemy były z kolejnym prezydentem Joaquin Balaguer (t. 1, s. 63-64, 71-74). Mimo takiego tonu korespondencji, pełnego dyplomacji jednak podteksty zdają się sugerować pewne powiązania i relacje. Zresztą cała ta epoka, nie tylko w Kościele dominikańskim, czeka jeszcze na bardziej obiektywne opracowania. Wydaje się bowiem, że nadal funkcjonuje tutaj wiele emocji.

Stosunkowo liczne są różnorodne teksty ogłaszane z okazji wyborów. Może to nawet budzić wątpliwości czy pytania jeśli są aż cztery, choć różnej rangi, wokół jednego wydarzenia. Jest to oczywiście generalnie przypominanie nauki społecznej Kościoła

i próba jej aplikacji do miejscowych warunków. Wydaje się zatem, że w kształtowaniu się demokracji to jest potrzebne w duchu odpowiedzialności za państwo i naród. Co więcej, zapewne oczekiwania społeczne wyzwalają takie inicjatyw pasterskie.

Stosunkowo nieliczne są tematy z zakresu teologii, jako dyscypliny naukowej i jednocześnie narzędzia przekazu prawd wiary. Przywoływane są uczelnie kościelne i teologiczne, ale zbyt mało wybrzmiewa akcent akademicki ich posługi, w sensie badań naukowych. Oczywiście jest, że ze względu na język hiszpański Kościół na Dominikanie ma dostęp do szerokiej literatury światowej.

Generalnie zbiór ten zawiera także niewiele tekstów o charakterze prawnym (t. 1, s. 303). Jeśli natomiast występują elementy czy treści tego typu to ze zdecydowanym charakterem duszpasterskim. Np. udział duchownych w działalności politycznej (t. 1, s. 45), o sytuacji mieszkańców wsi (t. 1, s. 155), o sytuacji w kraju (t. 2, s. 313), o reformie konstytucyjnej (t. 3, s. 165) czy o wyborach (t. 3, s. 259, 265). Charakter tych enuncjacji wynika z podejmowania praktycznych aplikacji społecznego nauczania Kościoła.

Prezentowany zbiór dokumentów Konferencji Episkopatu Dominikany stanowi podstawowe źródło do badań nad dziejami tamtejszego Kościoła, zwłaszcza w jego ewangelizacyjnej posłudze jako konkretny Kościół lokalny. Trudno odtąd badając najnowsze dzieje tej części Kościoła powszechnego nie sięgać do tego monumentalnego zbioru. W pewnym sensie materiały te mogą być także przydatne dla opracowań całego Kościoła Latinoamerykańskiego i Karaibów, zwłaszcza w kontekście Konferencji CELAM. Można także stwierdzić, iż jest to również ważne źródło do dziejów Republiki Dominikańskiej, zwłaszcza w płaszczyźnie kościelnej, społecznej i kulturalnej.

bp Andrzej F. Dziuba

Ks. Robert Bączek, *Recepcja uchwał Soboru Watykańskiego II oraz norm Kodeksu Prawa Kanonicznego w prawie partykularnym Kościoła łomżyńskiego*, Warszawa – Łomża 2010, ss. 504.

Nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w ramach znanej już serii wydawniczej *Episteme* Wszechnicy Mazurskiej, jako 101 tom tej serii, ukazała się pod koniec 2010 r. książka (rozprawa doktorska) ks. Roberta Bączka pt. *Recepcja uchwał Soboru Watykańskiego II oraz norm Kodeksu Prawa Kanonicznego w prawie partykularnym Kościoła łomżyńskiego*, poświęcona długotrwałemu i złożonemu procesowi wdrażania uchwał ostatniego Soboru i obowiązku-